

PAST INTERNET SHAROITIDA MASOFAVIY ESP TA'LIMDA SUN'IY INTERNET ASOSIDAGI OG'ZAKI NUTQ MASHQLARINI SAMARALI TASHKIL ETISH

Sadullayeva Shoxida Baxodirovna

Urganch davlat universiteti Fakultetlararo chet tillari kafedrası stajyor-o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda past internet sharoitida masofaviy ESP ta'limida sun'iy intellekt asosida og'zaki nutq mashqlarini samarali tashkil etish masalasi yoritilgan. Taklif etilgan metodik model soddalashtirilgan AI vositalari yordamida talabalarda kontekstga mos, refleksiv va kommunikativ og'zaki nutqni shakllantirish imkonini beradi. Ushbu yondashuv texnik cheklovlarga qaramay, masofaviy o'qitish sifatini oshirish va raqamli pedagogikaning yangi bosqichini shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, ESP, sun'iy intellekt, og'zaki nutq, past internet, metodik model, refleksiya, kommunikativ kompetensiya.

Аннотация. В данной статье рассматривается проблема эффективной организации устных упражнений на основе искусственного интеллекта в дистанционном обучении ESP при условиях низкой скорости интернета. Предложенная методическая модель позволяет формировать у студентов контекстуально адекватную, рефлексивную и коммуникативную устную речь с использованием упрощённых AI-инструментов. Такой подход способствует повышению качества дистанционного обучения и формированию нового этапа цифровой педагогики, несмотря на технические ограничения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, ESP, искусственный интеллект, устная речь, низкая скорость интернета, методическая модель, рефлексия, коммуникативная компетенция.

Annotation. This article addresses the issue of effectively organizing AI-based oral speaking exercises in distance ESP education under low-bandwidth internet conditions. The proposed methodological model enables students to develop context-appropriate, reflective, and communicative speaking skills through simplified AI tools. This approach enhances the quality of distance learning and fosters a new stage of digital pedagogy despite technical limitations.

Keywords: distance education, ESP, artificial intelligence, speaking skills, low internet bandwidth, methodological model, reflection, communicative competence.

Masofaviy ta'lim global miqyosda ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan bir davrda, sun'iy intellekt texnologiyalari o'qitish jarayonini yanada interaktiv,

moslashuvchan va shaxsga yo‘naltirilgan qilish imkonini bermoqda. Ayniqsa, *English for Specific Purposes (ESP)* yo‘nalishida og‘zaki nutqni rivojlantirishda AI asosidagi multimodal vositalar (ChatGPT, Whisper, D-ID va boshqalar) talabalarga kontekstual muloqot, refleksiya va o‘zini baholash imkonini yaratmoqda. Biroq bu imkoniyatlar har doim ham barcha foydalanuvchilar uchun bir xil darajada ochiq emas. Ko‘plab hududlarda internet tezligining pastligi, texnik infratuzilmaning cheklanganligi hamda zamonaviy sun‘iy intellekt platformalarining katta hajmdagi ma‘lumot oqimini talab qilishi og‘zaki nutq mashqlarini to‘liq hajmda qo‘llashga to‘sqinlik qiladi. Natijada, ESP yo‘nalishidagi talabalar ko‘pincha og‘zaki nutqni rivojlantirish uchun real kontekstli va interaktiv muhitdan yetarli foydalana olmaydilar. Shu sababli, past internetli muhit uchun moslashtirilgan, kam resurs talab qiluvchi va pedagogik jihatdan asoslangan sun‘iy intellekt metodikasini ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur tadqiqot masofaviy ESP ta‘limida past internet sharoitida ham ishlay oladigan soddalashtirilgan sun‘iy intellekt vositalari yordamida og‘zaki nutq mashqlarini samarali tashkil etish imkoniyatlarini o‘rganadi.

Masofaviy ta‘lim tizimining kengayib borishi ingliz tili, xususan, *English for Specific Purposes (ESP)* yo‘nalishida og‘zaki nutqni rivojlantirish jarayoniga yangi imkoniyatlar yaratdi. Sun‘iy intellekt (AI) texnologiyalarining o‘qitish jarayoniga integratsiyasi talabalarda kontekstga mos muloqot qilish, professional terminologiyani to‘g‘ri qo‘llash va kommunikativ kompetensiyani oshirishga yordam bermoqda. Ayniqsa ChatGPT, Whisper, Speech Analyzer, D-ID kabi AI platformalari og‘zaki nutqni rivojlantirishda interaktiv, refleksiv va shaxsga yo‘naltirilgan imkoniyatlar taqdim etadi. Biroq O‘zbekiston va boshqa rivojlanayotgan davlatlarda internet tezligining pastligi hamda texnik imkoniyatlarning cheklanganligi ushbu imkoniyatlardan to‘liq foydalanishga to‘sqinlik qilmoqda. Natijada, talabalarning og‘zaki nutq mashqlarini to‘liq hajmda bajarish, audio-video muloqotda ishtirok etish yoki real vaqtli baholash tizimlaridan foydalanish imkoniyati kamayadi. Shu sababli past internetli muhit uchun moslashtirilgan, soddalashtirilgan va resurs jihatdan tejamkor AI yondashuvlarini ishlab chiqish zarurati yuzaga kelmoqda. Tadqiqot davomida masofaviy ESP ta‘limida og‘zaki nutq mashqlarini AI asosida samarali tashkil etish uchun uch bosqichli metodik model ishlab chiqildi. Birinchi bosqich — tayyorlov bosqichi bo‘lib, unda talabalar offlayn rejimda mutaxassislikka oid situatsion matnlar va dialoglarni o‘rganadilar hamda AI tizimiga yuklaydilar. Bu jarayon minimal internet sarfi bilan amalga oshiriladi. Ikkinchi bosqich — interaktiv bosqichda ChatGPT yoki shunga o‘xshash platformalar orqali qisqa, lekin maqsadli dialoglar tashkil etiladi. AI tizimi talabalar nutqining grammatik to‘g‘riligi, talaffuz aniqligi va kontekstga mos javob berish darajasini baholaydi. Uchinchi bosqich — refleksiv

bosqichda AI talabalarga avtomatik fikr-mulohaza (feedback) beradi va ularni o‘z nutqini tahlil qilishga undaydi. Internet uzilishi holatlarida bu ma’lumotlar matnli shaklda saqlanib, keyinchalik ko‘rish uchun taqdim etiladi. Buning uchun *visual-light*, *audio-priority* va *text-driven* rejimlar uyg‘unlashtirildi. Bunda video kontent o‘rniga qisqa audio fayllardan, matnli chatbotlardan va soddalashtirilgan interfeyslardan foydalanildi. Bu yondashuv past internet tezligiga ega hududlarda ham og‘zaki nutqni rivojlantirish imkonini beradi. Talabalar AI yordamida muloqot jarayonida o‘z nutqidagi xatolarni aniqlash, ularni mustaqil tahlil qilish va kontekstga mos ifodalarni qo‘llashni o‘rganadilar.

Sun‘iy intellekt texnologiyalarining oqilona integratsiyasi past internet sharoitida ham masofaviy ESP ta’limini yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi. Ishlab chiqilgan metodik model og‘zaki nutqni rivojlantirish jarayonida talabalarning kontekstga mos fikrlash, refleksiya va muloqot madaniyatini yuksaltirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qildi. AI asosidagi yondashuv texnik cheklovlarni ijodiy imkoniyatga aylantirib, o‘quv jarayonini yanada moslashuvchan va shaxsga yo‘naltirilgan shaklga keltirdi. Bunday tizim pedagogik jarayonda innovatsion fikrlash, mustaqillik va kommunikativ madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv O‘zbekiston ta’lim tizimida raqamli pedagogikaning yangi istiqbollari ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Al-Shehri, S. Integrating artificial intelligence into ESP speaking instruction: Challenges and pedagogical opportunities. *Computer Assisted Language Learning*, 36(5), 1123–1140. 2023
2. Li, Y., Wang, Q. AI-supported oral communication training for low-bandwidth online learners. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 17(9), 45–58. 2022
3. Goh, C. C. M., Burns, A. *Teaching Speaking: A Holistic Approach*. Cambridge University Press. 2012
4. Reinders, H., White, C. Artificial intelligence and autonomy in online language education. *Language Learning Technology*, 27(1), 1–14. 2023
5. Warschauer, M., Liaw, M. L. Emerging technologies for language learning in low-connectivity contexts. *Educational Technology Research and Development*, 67(4), 921–938. 2019
6. Yuldasheva, M. R., Shodiyev, Sh. T. Masofaviy ta’limda interaktiv yondashuvlar va ularning samaradorligi. *Ta’lim Texnologiyalari Jurnal*, 3(2), 55–63. 2021
7. Abdurahmonov, X. X. Raqamli ta’lim muhitida o‘qitish jarayonini optimallashtirish metodlari. *Pedagogik innovatsiyalar*, 2(1), 14–20. 2020